

Uus teadusdoktor Kadri Eerik

KAUGISHEEMILISE EELKOHASTAMISE MÕJU FUNKTSIONAALSELE VÕIMEKUSELE, VASKULAARSETELE JA BIOKEEMILIS-METABOOLSETELE BIOMARKERITELE ALAJÄSEME ARTERITE HAIGUSEGA PATSIENTIDEL

8. juunil 2026 kaitses Kadri Eerik arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Kaugisheemilise eelkohastamise mõju funktsionaalsele võimekusele, vaskulaarsetele ja biokeemilis-metaboolsetele biomarkeritele alajäseme arterite haigusega patsientidel“ (*Effects of remote ischaemic preconditioning on functional capacity and vascular and biochemical-metabolic biomarkers in patients with lower extremity artery disease*).

Väitekirja juhendajad olid vasoloogiaprofessor Jaak Kals Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi kirurgiakliinikust, kardioloogiaprofessor Jaan Eha Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi südamekliinikust, kardioloogiateadur Teele Kasepalu Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi südamekliinikust ja statistilise genoomika teadur Mart Kals Tartu Ülikooli genoomika instituudi Eesti geenivaramu teaduskeskusest. Oponeeris professor Anders Gottsäter Lundi Ülikoolist.

Alajäseme arterite haigus on ateroskleroosi üks pahaloomulisemaid väljendusvorme, mille korral alajäsemete arterite ahenemine või sulgus põhjustab jala verevarustuse häireid. Selle üheks levinumaks väljendusvormiks on vahelduv lonkamine – kõndimisel tekkiv jala valu, mis sunnib inimest peatuma ja piirab igapäevast liikumist. Haigus halvendab oluliselt elukvaliteeti ning sellega kaasneb suur haiges-

tumus ja suremus teistesse südame-veresoonkonnahaigustesse.

Doktoritöö eesmärk oli uurida, kas uudne ja mitteinvasiivne ravi-meetod – kaugisheemiline eelkohastamine – võib aidata vahelduva lonkamisega patsiente. Kaugisheemiline eelkohastamine seisneb lühiajalistes eemal paikneva koe (nt käe) isheemia episoodide tekitamises, mille eesmärk on aktiveerida organismi loomulikud kaitsemehhanismid ja suurendada haigusest haaratud jala taluvust verevarustuse häire suhtes.

Doktoritöö käigus viidi läbi juhuslikustatud *sham*- (ehk imitatsiooniga) kontrollitud topeltpime uuring, mille eesmärk oli hinnata 28 päeva kestva kaugisheemilise eelkohastamise mõju vahelduva lonkamisega patsientide sümptomitele ja elukvaliteedile. Lisaks hinnati meetodi mõju veresoonte jäikusele, südame- ja neerukahjustuse, põletiku ja oksüdatiivse stressi ning ainevahetusega seotud biomarkeritele.

Uuringusse kaasati 42 vahelduva lonkamisega meespatsienti, kes kasutasid vererõhuaparaati meenutavat spetsiaalset kaugisheemilise eelkohastamise aparaati igapäevaselt 28 päeva kodus. Tulemusi võrreldi kontrollrühmaga, kes kasutas sarnast, kuid kaugisheemilist eelkohastamist mitteteostatavat seadet. Tulemused näitasid, et patsientide ravisoostumus oli väga hea ning sekkumine osutus ohutuks

ja hästi talutavaks. Sellest hoolimata ei parandanud kaugisheemiline eelkohastamine patsientide kõnnivahemaad ega elukvaliteeti. Samuti ei mõjutanud meetod veresoonte jäikust, südame- ega neerukahjustuse, põletiku ega ainevahetuse näitajaid.

Uuringu põhjal võib järeldada, et kuigi kaugisheemiline eelkohastamine on ohutu ja kergesti teostatav, ei too see vahelduva lonkamisega patsientidele olulist kliinilist kasu. Võimalik, et nende patsientide organism on juba alajäseme arterite haiguse tõttu eelkohastunud ning täiendav kaugisheemiline eelkohastamine ei anna lisatoimet. Uuringu tulemuste põhjal ei saa kaugisheemilise eelkohastamise rutiinset kasutamist vahelduva lonkamise ravis soovitada. Tulevikus on vajalikud suuremad ja mitmekeskesuselised uuringud, et täpsustada, kas teatud patsientide alarühmad võiksid siiski kaugisheemilisest eelkohastamisest kasu saada.